

Sanford L. Drob

Ghid de lectură la Cartea Roșie de C. G. Jung

Cuvânt-înainte de
Stanton Marlan

Traducere din engleză de
Manuela Sofia Nicolae și Victor Popescu

3
TREI

Cuprins

- 7 **Mulțumiri**
- 11 **Cuvânt-înainte de Stanton Marlan**
- 21 **Introducere**
- 29 **Notă despre referințe**
- 33 **Capitolul 1**
Prologul lui Jung: inspirație și cunoaștere din
„Profunzimi”
- 55 **Capitolul 2**
În căutarea sufletului
- 96 **Capitolul 3**
Despre zei, eroi și profeți
- 137 **Capitolul 4**
Întâlniri ce făuresc sufletul

- 180 **Capitolul 5**
Vindecarea lui Izdubar
- 211 **Capitolul 6**
Coborârea în iad
- 221 **Capitolul 7**
Biblioteca, bucătăria și casa de nebuni
- 267 **Capitolul 8**
Magie, simboluri și critica rațiunii
- 297 **Capitolul 9**
Reflecții filosofice și teologice
- 323 **Capitolul 10**
Eul, Sinele, profetul, sufletul și Dumnezeu
- 355 **Capitolul 11**
Cele șapte învățături către morți
- 398 **Capitolul 12**
Întâlniri finale, reflecții finale
- 412 **Capitolul 13**
Cartea Roșie și psihologia contemporană
- 432 **Index**

Prologul lui Jung: inspirație și cunoaștere din „Profunzimi”

Cartea Roșie: Liber Primus

„Prolog: Calea a ceea-ce-va-să-vină”, pp. 229-231²⁶

Cartea Roșie se deschide cu prima dintre picturile lui Jung, litera „D”, din titlu, *Der Weg des Kommenden* („Calea a ceea-ce-va-să-vină”), suprapusă pe un orașel situat pe malul unui lac, dominat de o biserică și de turnurile sale. În fundal pot fi văzuți munți și nori de vreme bună, iar o navă antică sau medievală se apropie de țărm. Nava cu catarge, ce pare potrivită pentru un aventurier singuratic, semnalează începutul unei călătorii, care-l va purta pe Jung în adâncurile primitive și pe culmile astrale. Această scenă, care este pașnică, cu adevărat idilică, în centru, are pe margini multe motive de neliște — o prevestire a ceea ce va să vină. Obiecte și simboluri

²⁶ Notă: Titlurile capitolelor lui Jung, care apar între ghilimele și cu litere îngroșate pe parcursul textului, sunt citate din C.G. Jung, *Cartea Roșie, Liber Novus*, ed. Sonu Shamdasani, traducere de Viorica Nișcov și Simona Reghintovschi, București: Editura Trei, 2011.

astrologice se aliniază de-a lungul cerului și sub ele se află plante și corali bizari, probabil primitivi, într-un lac întunecat. Corpul literei „D” conține un cazan în flăcări și un șarpe care poartă o coroană aurită se înalță deasupra lui. Vom vedea mai târziu că șarpele este una dintre fețele propriului suflet al lui Jung și că, în cele din urmă, Jung însuși va primi o coroană aurită din ceruri.

Textul din *Liber Primus* începe cu patru citate biblice: primele două și al patrulea sunt din Isaia, iar al treilea este din Evanghelia după Ioan. V. Walter Odajnyk²⁷ sugerează că cele patru citate exprimă patru teme progresive care-l preocupă pe Jung în *Cartea Roșie*. Primul (din Isaia 53:1-4) începe: „Cine va crede ceea ce noi am auzit?” și anunță frământarea lui Jung referitoare la profeție și la natura propriei sale chemări *profetice*, o chemare pe care, așa cum vom vedea, o îmbrățișează și o respinge alternativ pe parcursul perioadei în care a lucrat la *Cartea Roșie*. Al doilea citat (Isaia 9:6) începe: „Căci Prunc s-a născut nouă” și vestește interesul lui Jung nu numai față de natura și semnificația lui Iisus, ci și față de o serie de „noi zei” care „s-au născut” efectiv în paginile *Cărții Roșii*. Al treilea citat (Ioan 1:14), care începe: „Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășuit între noi” anunță ideea lui Jung că un Zeu proaspăt-născut a fost încarnat în om, idee care se transformă în *Liber Novus* în noțiunea că Dumnezeu se manifestă și este cunoscut printr-o înțelegere profundă a ceea ce, mai târziu, Jung va ajunge să numească „Sinele”. În sfârșit, ultimul citat, din Isaia 35:1-8, spune: „Veselește-te, pustiul însetat, să se bucure pustiul ca și crinul să înflorească” și afirmă efectiv grația și mântuirea ce vor rezulta

²⁷ V. Walter Odajnyk, „Reflections on 'The Way of What is to Come'”, *Psychological Perspectives* 53:4 (octombrie 2010): 437-454.

din noua revelație a lui Jung, nașterea unui nou Zeu și încarnarea sa în umanitate.

Ar trebui să menționăm, de asemenea, că cele trei citate din Isaia descriu trăsăturile și efectele *paradoxale* ale Mântuitorului: „Disprețuit era, și cel din urmă dintre oameni”, el este „o rădăcină în pământ uscat” (Isaia 53:1-4) și un prunc (Isaia 9:6), iar în urma sa pustiul va înflori, orbul va vedea, șchiopul va sări și mutul va cânta; „și pământul cel fără de ape se va preface în bălți” (Isaia 35:1-8). Vom observa că preocuparea legată de paradox și de coincidența contrariilor este o temă ce va domina *Liber Novus*, dând astfel tonul celei mai mari părți din gândirea de mai târziu a lui Jung. Vom reveni la fiecare dintre temele prologului lui Jung de mai multe ori pe parcursul acestei cărți.

Expresia folosită de Jung, „Calea a ceea-ce-va-să-vină” (*Der Weg des Kommenden*), are rezonanțe atât în tradiția spirituală orientală, cât și în cea occidentală, ducându-ne cu mintea atât la chinezescul „Tao” (cale, drum sau potecă), cât și la a doua venire a lui Iisus. Legea iudaică este, de asemenea, descrisă cu termenul „calea” (*halakha* — literar, „calea umblată”). Murray Stein a sugerat, ca traducere alternativă a acestei expresii introductive: „Calea celui care va veni”,²⁸ făcând astfel legătura între interesul manifestat de Jung în *Cartea Roșie* nu numai față de Iisus, ci și față de un Zeu, o religie și o umanitate postcreștine.

Un profet contemporan?

Problema aspirațiilor profetice ale lui Jung străbate *Cartea Roșie* și este important să o dezbatem încă de la început, chiar

²⁸ Murray Stein, „Carl Jung’s Red Book”, prelegere înregistrată video, Asheville Jung Center, Asheville, NC, 22 ianuarie 2010.

dacă ea nu poate fi tratată în întregime decât după o lectură completă a *Liber Novus*, în contextul operei mai târzii a lui Jung. În *Cartea Roșie* există pasaje care *par* să confirme afirmațiile extreme, și pentru unii scandaloase, ale lui Richard Noll, conform cărora Jung s-a văzut pe sine ca pe o figură christică, ca pe liderul unui cult religios.²⁹ În diverse momente ale *Liber Novus*, îl găsim pe Jung vindecând un Zeu bolnav și pe moarte (CR, p. 282a și urm.), spunând că-i dă naștere Zeului său (CR, p. 289a) și spunându-i-se că este cu adevărat un profet și chiar Iisus însuși (CR, p. 252b). Cu toate acestea, menținându-ne în spațiul multiplelor paradoxuri ale *Cărții Roșii*, aflăm și că Jung se dovedește a fi genul de profet sau de mântuitor care anunță lumii că, de fapt, *nu există niciun profet sau mântuitor* și că fiecare individ trebuie să-și găsească propria cale spirituală. În timp ce e posibil ca Jung să se fi considerat totuși drept un fel de profet (sau „antiprofet”) în perioada *Cărții Roșii*, el nu putea, pe baza propriei sale „profeții”, să se fi văzut drept liderul unei religii sau al unui cult și nici măcar drept conducătorul unei școli. El își rezumă astfel misiunea: „Vă dau de știre despre calea acestui om, despre calea lui, dar nu și a voastră. Calea mea nu este calea voastră, deci nu pot să vă învăț”. (CR, p. 231b). După cum vom vedea, scopul lui Jung în *Cartea Roșie* era acela de a-i încuraja pe ceilalți să-și descopere propriul „suflet” și să-și asume responsabilitatea pentru propriile vieți și, chiar dacă, în *Cartea Roșie*, el a oferit o hartă extinsă a acestui proces de „individuaire”, a respins în mod categoric ideea că ar putea fi obținută prin vreun

²⁹ Richard Noll, *The Jung Cult: Origins of a Charismatic Movement*, Princeton, NJ: Princeton University Press, 1994 și Richard Noll, *The Aryan Christ: The Secret Life of Carl Jung*, New York: Random House, 1997. Pentru o critică lucidă a tezei lui Noll, vezi Sonu Shamdasani, *Cult Fictions* (New York: Routledge, 1998).

atașament față de Iisus sau de oricare alt profet sau mântuitor. Interesant, ani mai târziu, în al său „Cuvânt-înainte la cartea lui Suzuki, «Introducere în Budismul Zen»” (1939), Jung îl citează aprobator pe D. T. Suzuki, care afirmă că „satori” este trăirea individuală cea mai intimă: „Un maestru îi spune învățăcelului său: «De fapt n-am nimic să-ți comunic, iar dacă totuși aș încerca să o fac, ți-aș da prilejul mai târziu să râzi de mine. Afară de asta, ceea ce te pot învăța îmi aparține mie și nu va deveni niciodată proprietatea ta»” (OC 11, § 895, n. 31).

În *Cărțile Negre*, unde Jung a consemnat experiențele care au fost mai târziu descrise în *Liber Novus*, sufletul lui Jung îi spune în mod direct că vocația sa este „Noua religie și proclamarea ei” (Intro CR, p. 211, citat din *Cartea Neagră* 7, p. 92c). Totuși, după cum subliniază Shamdasani, mai degrabă decât să profetizeze o nouă credință, interesul lui Jung s-a mutat spre înțelegerea psihologiei religiei (Intro CR, p. 212). Shamdasani citează notițe pe care Cary Baynes și le-a luat în timpul discuțiilor ei cu Jung la începutul anilor 1920, într-o vreme în care Jung lucra încă la *Cartea Roșie*. Conform consemnărilor lui Baynes, Jung i-a spus că discuțiile sale cu Ilie, Philemon etc. proveneau din aceeași sursă care i-a inspirat pe Buddha, Mani, Iisus și Mohamed, dar că Jung a refuzat să se identifice cu aceste experiențe și a rămas loial profesiei sale de psiholog care încearcă să înțeleagă natura experienței religioase (Intro CR, p. 213).

În *Cartea Roșie*, Jung se află în plin proces de formulare a teoriei *individuării* și, după cum vom vedea, această teorie este exprimată într-un mod natural în termenii extrem de *individualizați* ai lui Jung. Așadar, în *Liber Novus* și de-a lungul întregii sale cariere, Jung s-a luptat cu misiunea sa personală și cu rolul său de ghid pentru ceilalți. Pe de o parte, Jung a nutrit ideea

că opera sa avea puterea de a oferi ceea ce-i lipsea civilizației occidentale³⁰, în timp ce, pe de altă parte, respingea concepția conform căreia el ar fi fondatorul unei școli sau cineva ar trebui sau măcar ar putea să fie un „jungian”.³¹ Problema felului în care Jung a înțeles rolul jucat de el în procesul de individuare și de împlinire spirituală a celorlalți este foarte complexă și, la fel ca în cazul atât de multor altor atitudini și idei jungiene, vom descoperi că un simplu răspuns „da” sau „nu” este departe de a face dreptate poziției lui Jung. Nu putem spera să înțelegem ceva din *Cartea Roșie* dacă nu ne suspendăm dorința de a obține idei și răspunsuri inechivoce, simple. Jung însuși declară că principala sa „inovație” în *Liber Novus* este proclamarea „coincidenței contrariilor” (CR, p. 319a), iar abordarea sa față de multe dintre chestiunile controversate și problemele ridicate în *Cartea Roșie* implică paradoxul, conflictul și chiar contradicția.

Cele două duhuri

Jung începe textul propriu-zis din *Liber Primus* cu o distincție între „duhul acestei vremi” (*der Geist dieser Zeit*) și „duhul adâncului” (*der Geist der Tiefe*) (CR, p. 229b). Jung este impresionat de cel de-al doilea duh, ce promite să-i acorde o formă de insight și înțelepciune care nu este condiționată de funcționalismul vid ce caracteriza, în viziunea sa, timpurile în care trăia. El scrie că, dacă duhul acestei vremi promovează „folosul și valoarea”, duhul adâncului este „dincolo de îndreptățire, de

³⁰ Sonu Shamdasani, *Jung and the Making of Modern Psychology: The Dream of a Science*, Cambridge: Cambridge University Press, 2003.

³¹ Laurens van de Post, *Jung and the Story of Our Time*, Londra: Penguin, 1975, p. X, citat în Shamdasani, *Jung and the Making of Modern Psychology*, p. 348.